

Asia: OM 27/41/2015

Mietintö ”Luottamuksellisen viestin salaisuus”

Lausunto

Lausuntonne mietinnöstä ”Luottamuksellisen viestin salaisuus”

Luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevan perustuslakisääntelyn tarkistaminen

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto mietinnöstä perustuslakisääntelyn tarkistamiseksi. Lausuntonaan liitto esittää seuraavaa.

Lakimuutoksen vaikutukset tiedotusvälineiden lähdesuojaan tulee analysoida yksityiskohtaisemmin ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan näkökulmasta jo perustuslakisääntelyn tarkistamisen yhteydessä.

1. Liitto on osallistunut tiedustelulainsäädännön uudistamista koskevaan keskusteluun ja kuulemisiin kantaan huolta erityisesti tiedotusvälineiden lähdesuojan toteutumisesta. Kantamme on myös jo asianmukaisesti otettu huomioon työryhmässä, joka on vastuussa siviilitiedustelua koskevan lainsäädännön valmistelusta. Olemme johdonmukaisesti korostaneet, että tiedustelulainsäädäntöä on Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta tarkasteltava paitsi yksityiselämän suojaa koskevan 8 artiklan, myös sananvapautta ja sen osana lähdesuojaa koskevan 10 artiklan näkökulmasta. Perustuslakisääntelyä tarkastelleen työryhmän kuultavana liitto ei ole ollut.

2. Nyt lausunnolla olevassa mietinnössä ihmisoikeussopimuksen 10 artikla ja tiedotusvälineiden lähdesuoja on jäänyt hyvin vähäiseen rooliin. Asiaan viitataan lyhyesti mietinnön liitteenä olevassa Jukka Viljasen selvityksessä (s. 61, liittyen ratkaisuun Telegraaf Media Nederland), mutta tämä tarkastelu on kokonaan sivuutettu itse mietinnön ihmisoikeussopimusta koskevassa luvussa 2.2.2.1.(s. 34–36). Vaikka ihmisoikeussopimuksen järjestelmässä juuri 8 artikla muodostaakin eräänlaisen vastinparin Suomen perustuslain 10 §:lle, jonka uudistamisesta mietinnössä on kysymys, esitettäessä perustuslakia muutettavaksi tulisi huolehtia myös siitä, että muutokset ovat sopusoinnussa myös ihmisoikeussopimuksen kanssa kokonaisuutena.

3. Lähdesuojassa ei ole kysymys yksityiselämän suojasta ja yksityisyyteen kuuluvasta viestintäsalaisuudesta, vaan mahdollisuudesta osallistua ja tuoda tietoa julkiseen keskusteluun. Lähdesuoja tarkoittaa suppeassa merkityksessään julkaisu- tai ohjelmatoiminnan harjoittajan ja tämän palveluksessa toimivan oikeutta olla ilmaisematta tietolähdeään. Sananvapaussuoja ulottuu kuitenkin myös valtion velvollisuuteen pidäytyä lähdesuojan tosiasiallisesti tehottomaksi tekevästä sääntelystä, jota esimerkiksi tiedotusvälineiden tietolähteisiin kohdistuva verkkovalvonta merkitsisi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisukäytännössään todennut 10 artiklan loukkauksiksi mm. journalistien koteihin ja työpisteisiin kohdistuvat, näiden tietolähteiden selvittämiseksi toimitetut etsinnät (ratkaisut Roemen & Schmit v. Luxemburg, 51772/99; Ernst et al. v. Belgia, 33400/96; Tillack v. Belgia, 20477/05). Tuomioistuin on pitänyt viranomaisen omatoimista pääsyä toimittajan hallussa oleviin tietoihin jopa raskaampana sananvapauden rajoittamisena kuin toimittajalle annettua määräystä paljastaa tietolähteensä (Roemen & Schmit, kohta 57).

4. Lähdesuojan merkitys sananvapaudelle riippuu paitsi lähdesuojaa turvaavan sääntelyn sisällöstä, myös siitä, kuinka vahvaksi lähdesuoja käytännössä ja julkisuudessa mielletään. Olennaista on tietoa julkiseen keskusteluun välittävän henkilön luottamus lähdesuojan pitävyyteen. On myös huomattava, että journalistien tietolähteillä ei useinkaan ole yhtä hyviä edellytyksiä suojautua verkkovalvontaa vastaan kuin tahoilla, joihin tiedustelu on ensisijaisesti suunniteltu kohdennettavaksi.

5. Liitto katsoo, että lakimuutoksen vaikutukset tiedotusvälineiden lähdesuojaan tulee analysoida yksityiskohtaisemmin ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan näkökulmasta paitsi siviili- ja sotilastiedustelua koskevien lainsäädäntöhankkeiden, myös jo nyt puheena olevan perustuslakisääntelyn tarkistamisen yhteydessä.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg	Mikko Hoikka
toimitusjohtaja	toimialajohtaja

.....

Medialiitto (ennen Viestinnän Keskusliitto) on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenyrityksemme edistävät sananvapautta, kotimaista kulttuuria ja demokratiaa tuottamalla suomalaisille laadukkaita mediatuotteita ja

-palveluja. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto ja Suomen Kustannusyhdistys. Yhdessä edustamme lähes 700:ää yritystä, jotka työllistävät noin 20 000 henkilöä ja tuottavat 4,3 miljardin euron liikevaihdon.

Hoikka Mikko
Medialiitto ry